

Till svenska folket : Några ord i
dagens mest brännande frågor af
O.B.

53 E a Br.

TILL

Svenska folket

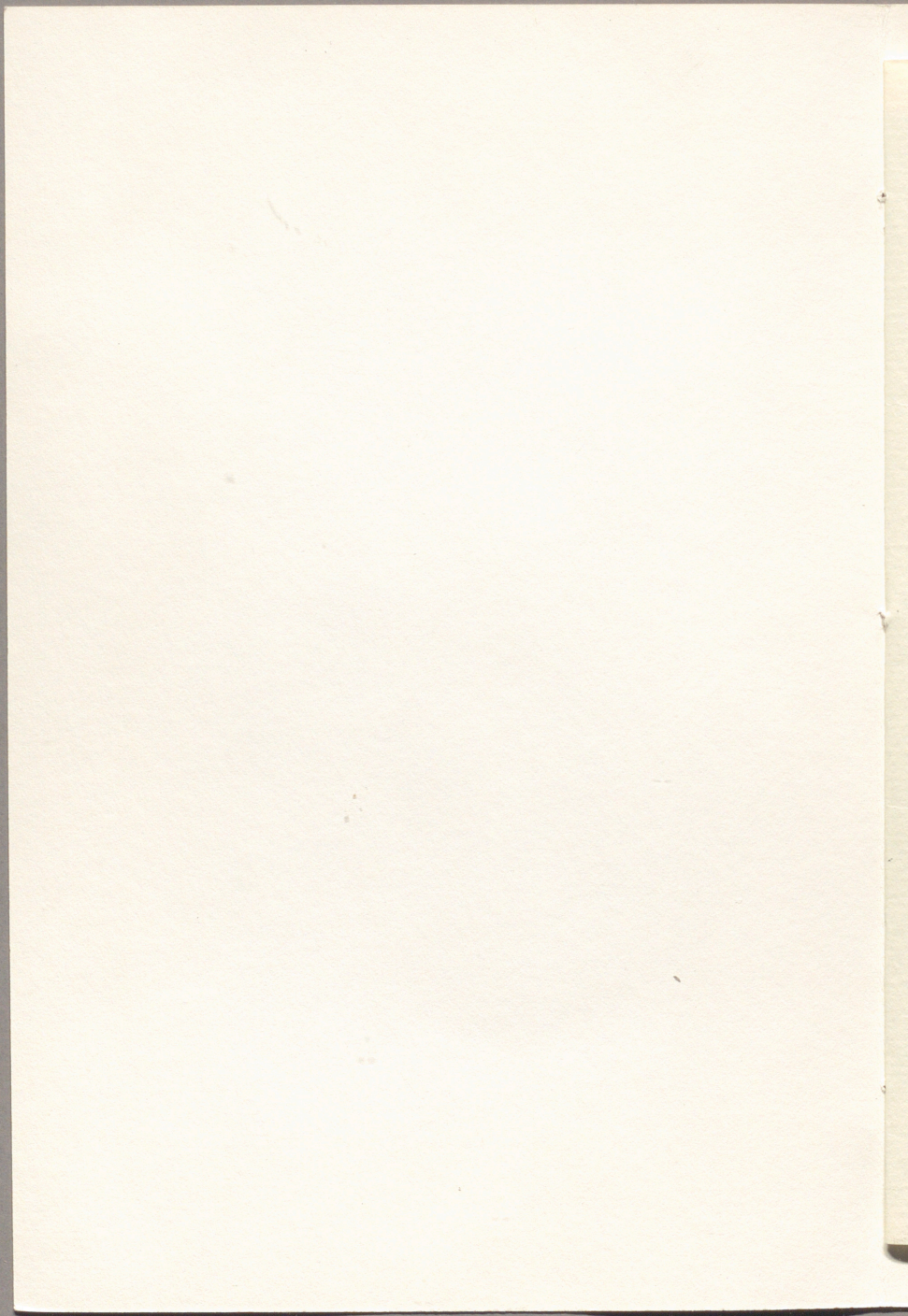
Sv. Saml.

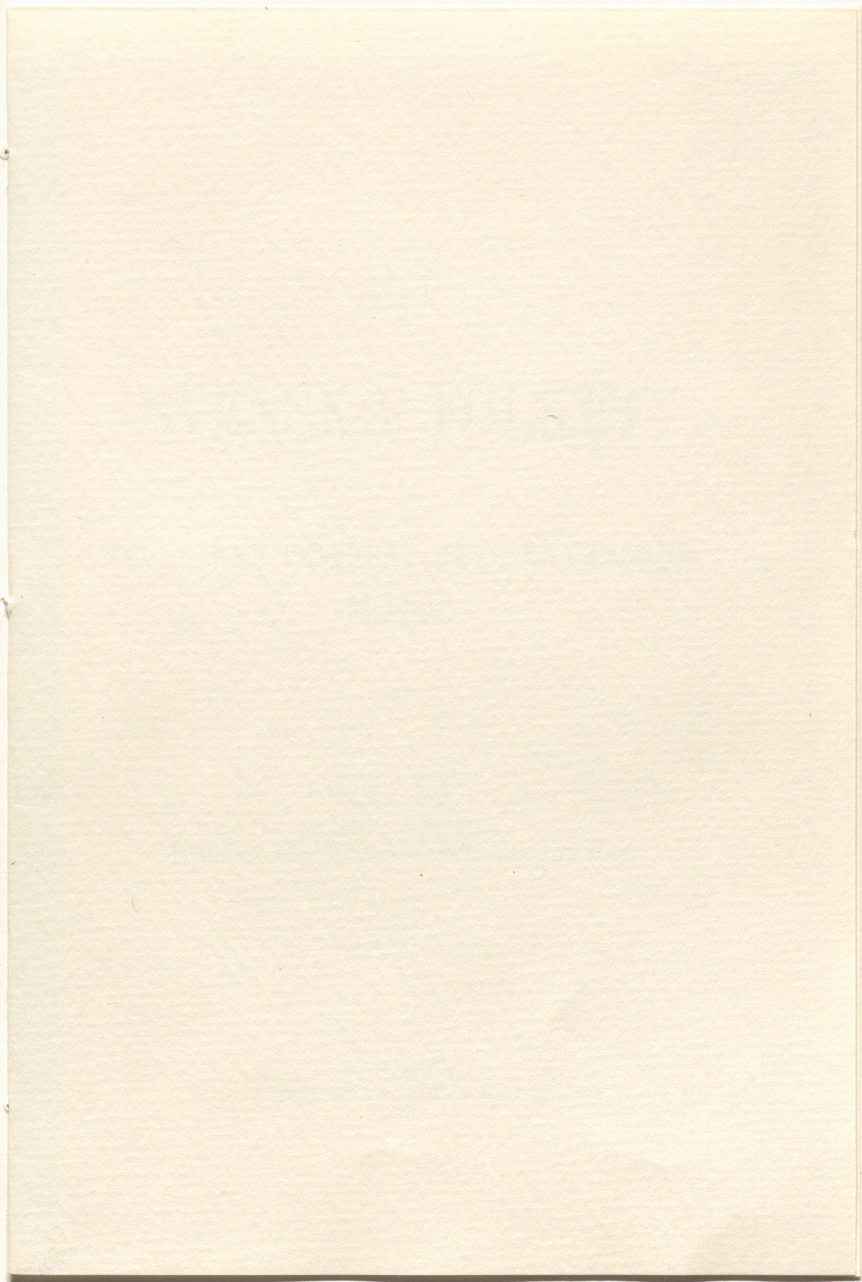
Polit.

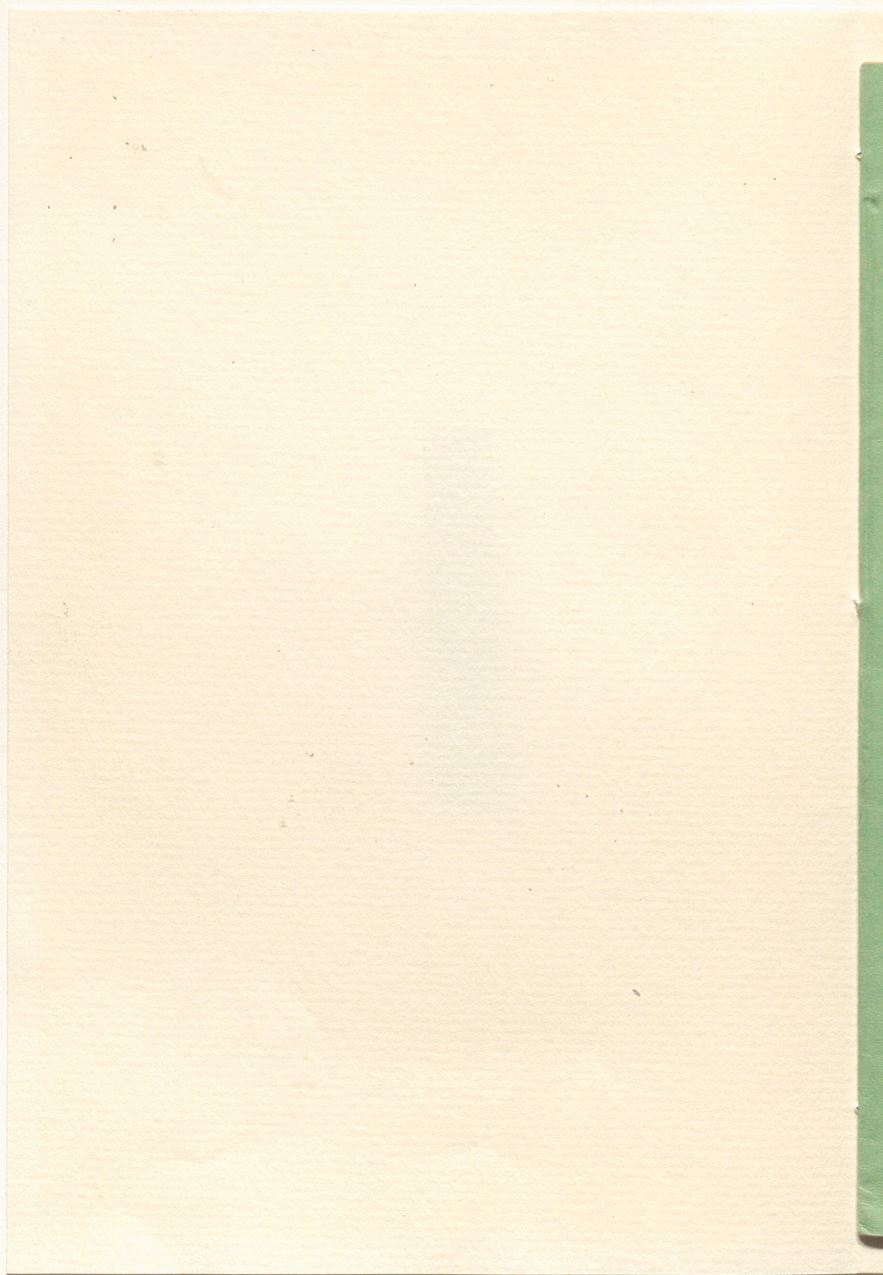
Sv.

(89)

1879

Politik
(10)

TILL

SVENSKA FOLKET.

NÅGRA ORD I DAGENS MEST BRÄNNANDE
FRÅGOR

AF

O. B.

BONDE; f. d. OFFICER.
EGARE AF SKATTEHEMMAN, SÅTERI OCH FRÅLSE.

JÖNKÖPING.
TRYCKT HOS C. J. LUNDGREN S ENKA.
1879.

THE
SWEDESKA FOLKET.

HARRA ORD I DÄRENS NEST. BOKNÄMNDEN

FRÅGÅ

O. B.

STOCKHOLM

Arméens ombildning.

Af alla frågor är denna den mest viktiga i vår tid, då å ena sidan man ställer allt för stora fordringar å de skattdragande, och då desse senare å sin sida vilja med minsta möjliga kostnad härtill bidraga. Fosterlandskärleken ligger helt säkert till grund för de olika åsigterna. Ingen ärlig svensk vill undandraga sig de kostnader och uppoffringar, som äro absolut nödvändiga till värjandet af landets sjelfständighet och ära. Den nästan dagliga erfarenheten från andra länder visar, att ett folks frihet och oberoende måste hufvudsakligast byggas på egna krafter och en sund politisk klokhed i samverkan med utländska regeringar och folk, som häfda århundradets förvärfvade civilisation. Man må vakta sig ifrån att misskänna regeringen och fackmännen, att de i första rummet söka häfda den urgamla svenska friheten och att de i detta afseende arbeta för att vårt försvar skall lämpas efter tidens kraf, och att blickarne fästas å de länder, hvilka ge-

nom sina starka arméorganisationer och sina lägen kunna blifva oss farliga. Den regering, som lugnt lade armarne i kors utan att i tid förbereda oss, gjorde sig saker till det skarpaste tadel, utsättande oss för frihetens, sjelfständighetens förlust, — den största skam och den gröfsta olycka, som kan drabba ett fritt och i sin lugna utveckling lyckligt folk. Vi svenskar, som af tidningarne se de gräsligaste, mest härresande beskrifningar öfver krigets härjningar i sydöstra Europa och på flere andra ställen, måste, det inse vi väl, medan tid är vara betänkta på huru vi skola bäst kunna freda oss och våra fridfulla hem från krigets demoner inom våra landamären, och om än detta icke kan ske utan stora sjelffåtagna uppoffringar, så är det vår pligt att se till huru detta kan lämpligast verkställas utan att vi derigenom utarmas och försvagas. Jag vill i detta afseende, sedan jag med äldre militärer, bönder och andre patriotiske män afhandlat mina åsigter, dem i korthet framställa.

I vårt land går man ofta tillväga såsom den, hvilken gick öfver ån efter vatten: man tager allt för ofta af andra länder exempel till rättensnöre för våra förhållanden, utan att taga vara på det förträffliga vi sjelfva ega. Så hafva vi här i indelningsverket och bevaringsinstitutionen goda grunder för ett i alla tider lämpligt försvar, om vi derpå med tidsenliga modifikationer vilja

bygga. Angående sjöförsvaret vill jag icke yttra mig vidare, än att det bör lämpas till våra kusters försvar i sammanhang med landförsvaret.

Hvad som nu egentligen gör indelningsverket mindre behagligt än det kunde vara för jorden, hvarpå det hvilar, är hufvudsakligast att det trycker ojemt, att det icke drabbar all jord lika, samt att rotehållarne äro i flera afseenden beroende af sina knektar och att det numera är en obillighet och orättvisa, att jorden ensam skall bära indelningsverkets tunga. Man vill icke på något vilkor hafva en hel armé af värfvad stam, icke heller en som saknar fast bostad för truppen. Hvar och en inom vårt land, som har något att bevara eller skydda, inser mycket väl att ingen organisation kan så bevara och trygga vårt inre lugn som den indelta stammen. Så länge denna institution varar, behöfver hvarken regering eller den bofasta familjen frukta för internationale, socialdemokrater eller andra fantastiska orolighetsligor. Den tid då Carl XI genomdref indelningsverket, hade vårt land egentligen inga andra att lägga skatt på än jorden; de öfriga näringarne hvilade mera eller mindre på privilegier; det var således naturligt att jorden derföre fick ensam bära indelningsverket; men i samma mån som de öfriga näringsgrenarne hafva vuxit, i samma mån blef det en orättvisa att de ej deltagit i indelningsverkets bördor. Detta har ock

i senare tider vid åtskilliga tillfällen af statsmak-
terna erkänts genom de lindringar som bereds åt
de roterande. Men det är naturligt, att i samma
mån svenska jordbrukaren kommit till mera po-
litisk myndighet, hafva de ensamt jorden tryckande
bördorna blifvit dem förhatliga och begäret al-
strats att dem skall ske mera rättvisa och billig-
het. Regeringen och än mera byråkraterna hafva
i dessa sträfvanden funnit sig öfverraskade, samt
stundom ansett detta vara både obilligt och rätts-
löst. Man har härvidlag genom alltför stor kort-
synthet till en början föraktfullt afvisat, men se-
dan måst alltmera gifva efter för tidens kraf; och
icke nog dermed, man till och med har funnit
att de förr så motspänstige ett tu tre kastat om
och varit färdige att gifva efter för de mest oför-
synta förslag. Den politiska klokheten, att i *rätt
tid gifva efter för billiga och rättvisa fordringar,
af de hofsamme bland folket begärda, har saknats.*

Sverige är icke rikt nog att kunna liksom
Frankrike underhålla i fredstid en stor stående
armé; och det nu till tänderna rustade Tyskland
liksom de flesta andra af Europas större makter
sucka tungt under soldattvångets bördor; den
tid kan icke vara långt borta, då folken skola
framvinga en annan sakernas ordning, som kräf-
ver mindre människoblod och utpressningar i ma-
teriel väg. Det är ett högst bedröfligt tidens
skede i vår civilisation, att Europa under fredstid

efter uppgift årl. uppoffrar 20 milliarder kr. till så okristliga och improdicerande ändamål som krigsväsendet, hvilka stora summor använde till folkens upplysning och förädling skulle befordra dess väl.

Svenskarne kunna väl icke väsendtligt åstadkomma någon ändring häruti; men vi böra icke efterapa de öfriga makternas dyra krigsrustningar och derigenom göra gemensam sak med dem. Vårt lyckliga läge tillåter oss att i de flesta fall kunna undandraga oss kontinentala förvecklingar, ehuru vi, för att detta kunna, måste vara i tid beredda på att uppträda, då det behöfs, för att skydda oss sjelfva och vår neutralitet. Det är hufvudsakligast till *försvar* som vi måste vara beredda, och detta försvar till lands bör bestå af *indelt och värfvad trupp samt bevärning*. Den indelta armén bör icke allenast bibehållas vid sin nuvarande styrka, utan ökas med nya rotar för all jord, som icke nu är roterad. Hvarje nuvarande rote bör lemna ett tunnland åkerjord samt en stuga med kök och bodlägenhet derofvanpå samt källare, ved och hemlighetshus. All den öfriga till hans torp nu anslagna jord skall af jordegaren efter billig värdering återlösas antingen kontant eller genom amortering. Dock att jordegaren icke behöfver lösa den jord, som nu tilläfventyrs tillhör torpen, utöfver hvad konung Carl XI:s knektekontrakt bestämmer. Den jordegare, som hitintills icke varit roterad, skall mot

köp af staten afstå jord och hus i likhet med hvad som förut är antydt för de nu roterande. Rotarne skola till väggar och yttertak underhålla husen hos knekten, likaså verkställa nybyggnader, men öfriga underhållet tillkommer soldaten.

Fördelaktigare vore för staten om de nya indelningarne blefve fastställda till likhet med Carl XI:s knektekontrakter.

Kongl. maj:t och kronan öfvertager rekrytering och all den ytterligare afgift, som erfordras att dermed aflöna indelningshafvaren samt att tillsätta och föda de till kavalleriet behöflige hästar emot åtnjutande af de dertill anslagne augmenten.

Sedan jordegarnen afstått jord till knektetorp och åtagit sig viss byggnadsskyldighet skulle de vara befriade från hvarje annan skyldighet mot indelningshafvarne.

Till garnisons- och genitrupper värfvas manskapet.

Beväringinstitutionen förändras så, att de beväringsskyldige kvarstå i 10 år i stället för 5 år i armén; och utsträcker första årets exercis till 45 dagar, andra årets vapenöfningar förblifva 15 dagar, hvarefter ynglingarne årligen inom vederbörande kompaniområde i ytterligare fyra år öfvas fem dagar. De fyra sista åren mönstras de endast af vederbörande kompanichef, vid hvilket tillfälle allmän täflingsskjutningsfest anordnas inom hvarje kompaniområde.

På det att beväringssynglingen med denna öfning skall tillvinna sig tjenlig skicklighet i militäryrket, så böra *alla* folkskolans gossar vissa timmar i veckan exerceras af särskilde exercismästare och vid utträdet ur skolan hafva genomgått de öfningar, som nu fordras af en rekryt, med undantag af målskjutning, och dertill af vederbörande kompanichef approberas; i hvilket ändamål socknens alla skolgossar skola årligen af exercismästaren den dag, som kompanichefen bestämmer, inför honom uppvisas i exercis. Vid samma tillfälle skall kompanichefen granska de betyg, som hvarje gosse af sin mästare i exercis erhåller. Sedan ynglingen afslutat sin kurs i folkskolan, skall han årligen under tre (3) dagar, intill dess han inträder i beväringssynglingarnes led, undergå exercisöfningar på lämplig plats inom socknen. Exercismästare tages ur den indelta armén, med åliggande för vederbörande kompanichef att dessa öfningar noga öfvervaka.

Vid elementar- eller andra högre läroverk skola alla ynglingar undergå icke allenast rekrytbildning utan äfven så mycket af de för befälet stadgade reglementen, att de kunna föra plutons befäl; och fördelas dessa öfningar så vid skolorna, att ynglingarne efter erhållne afgångsbetyg hafva genomgått hela den för skolan bestämda militärkursen. Under skoltiden erhålles i hvarje

klass betyg äfven i militäramnet, hvarförutan ingen flyttning får ega rum.

Det är af särdeles stor betydelse, att den manliga befolkningen från barndomen öfvas i militäryrket, ty det som i yngre år inläres blir mera lefvande och lätt, än om mannen först sedan han af arbetet blifvit ensidigt utvecklad skall härtill inöfvas. Skilnaden är vida större än mängden kan inse; och af egen erfarenhet vet jag att skatta den lilla militäröfning, jag som gosse lärde af den ännu fortfarande nitiske läraren vid Linköpings lärdomsskola, kapten Jakob Pontus Bagge, hvilken tillkommer förtjensten att vara den förste, som vid skolan infört militäröfningar och i öfver 40 år arbetat med nit i denna riktning.

På detta sätt skulle med minsta uppoffring af en dyrbar tid och stora penningesummor hela vår manliga befolkning erhålla en tidsenlig militärbildning, och dertill de högre skolorna lemna ett behöfligt antal officers- och underofficerskandidater till fyllande af den stora brist, som nu förefinnes, om en betydligare truppstyrka behöfde sammandragas till landets försvar.

Sedan underbefalet och soldatesken numera får en högre bildning än tillförne, så ligger det helt nära att man af desse tager lämplige personer till folkskolelärare, sedan de lemnats tillfälle att vid seminarierna härtill göra sig skiicklige.

Det blefve helt säkert en vinst icke allenast för undervisningen utan äfven för arméen och de skattdragande; ty den militär, som äfven hade lön såsom folkskolelärare, behöfde icke så stort lönetillskott för sin folkskolelärareplats, som den lärare, hvilken endast har denna sin lön att lefva af. Folkskolelärarnes aflöning kommer helt visst i en ej aflägsen framtid att behöfva ökas till omkring 12 à 1500 kronor och detta gör ej obetydligt för hela landet.

De stora, för att ej säga oerhörda summor, som komma att erfordras för att sätta vårt försvär i tidsenligt skick med utrustning, beklädnad, proviant, transportmedel, sjukvård, telegrafer m. m. påkallar att konung och folk äro eniga att göra detta på billigaste och ändamålsenligaste sätt. Att vår konung gör allt för folkets väl är kändt; göre så äfven folket sitt! Men Gud, kung och riksdag bevara oss från den s. k. allmänna värnepligten, sådan den hitintills blifvit framställd att adopteras af svenska folket. Det vore att offra det säkra för det osäkra, att framkalla ett missnöje, som förr eller senare skulle medföra förlust af friheten och det säkra lugnet.

Angående grundröntorna.

Man har dels föreslagit att under loppet af en längre tid afskrifva dessa, och dels att

jordegarne skola inlösa dem efter en billig taxering. De som yrka den förstnämnda tillämpningen fästa hufvudsakligen afseende vid att jorden skall lika beskattas, utan att aktgifva på rättvisa och billighet; ty icke kan det vara rättvist eller billigt och förenligt med statens sanna intresse, att om än småningom utan afgift befria vissa hemman från dessa skatter, som helt säkert blifvit beräknade, då egendomarne kommit i de nuvarande egarnes händer antingen genom köp eller arf. Detta förfaringsätt måste vara eller blifva åt innehafvarne en gåfva, som skall i sin tid fördelas på öfriga statsmedlemmarne för att i sin mån fylla statsutgifterna. För de personer som, med fosterlandskärlek starkare än egennyttan, se på statens väl och lugna utveckling, äro grundskatterna af stor vigt; ty lika visst som det är angeläget för den enskilde individen att betrygga sig en stadig och säker inkomst, lika önskansvärdt är det för staten att under alla tider vara försäkrad om en säker skatt, oberoende af dagens omvexlande ekonomiska förhållanden, och jag finner det mera i statens intresse att bereda sig en större grundskatt än som nu ingår till statsverket, hellre än att borttaga de som nu finnas. Detta låter sig väl göra om man verkligen vill befördra statsintresset. Efter mitt förmenande bör all jord i landet åsättas grundskatter, motsvarande taxeringsvärdet. Men då detta icke kan ske utan att lemna den

från grundskatter nu fria jorden ersättning, så bör staten upptaga ett härför tillräckligt lån och detta fördela efter taxeringsvärdet på ifrågakommande jordegendomar, hvilka sedan i grundskatter årligen skulle likasom nu med dylika skatter onerade hemman återgälda en mot de erhållna kapitalen svarande ränta å 5 proc. Det är ganska visst att staten som låntagare i stor skala skall under gynsam tid kunna betinga sig en med amortering lägre ränta, och att den genom denna transaktion skulle på ett kraftigt sätt bidra att öka de ordinarie inkomsterna. Visserligen skall det alltid finnas mången jordbrukare, som med ovilja ser sig tvingad till skuldsättning; men då räntan blir så lindrig och detta förfaringssätt hade statens väl till mål, så skulle en sådan utväg till jordens lika beskattning icke kunna med fog tadlas. Den regering, som samtycker till grundskatternas afskrifning eller småningom skeende eftergifter, kan aldrig af det opartiska folket gillas, utan måste i framtiden tadlas såsom partisk och svag. Hvarken rättvisa eller statsmannavishet utan den sämsta svaghet dikterar en slik regeringsåtgärd.

Bränvinslagstiftningen.

Utän tvifvel äro rusdryckerna vårt kära fosterlands största och våldigaste fiende. Det radikallaste medlet häremot vore visserligen förbud för

tillverkning, införsel och försäljning. Men smugleriet och den i smyg drifvande olaga handeln skulle näppeligen kunna förekommas, hvarföre jag förordar en högre beskattning å tillverkningen samt i följd deraf högre tull å alla till en viss styrka uppgående spritdrycker. Denna förhöjda tillverkningskatt bör äfven innehålla skatten för försäljningen, som lemnas fritt åt kommunerna sjelfva att till egen fördel och kontroll utöfvas, endast med skyldighet att hos vederbörande landshöfdingeembete anmäla, för att af dess underordnade tjänstemän öfvervakas i det som rör ordning och skick. Hvad som i medeltal under de sista tio åren utgått till landsting, hushållningssällskap och kommuner af försäljningsafgifterna måste fortfarande under en längre tid, t. ex. 50 år, utgå af statsmedel.

Tulltaxan.

Utan tvifvel funderar mången under dessa betryckta tider på huruvida icke höga tullar skulle hjälpa åkerbruket och öfriga näringar. Men vi skola hoppas att jordbrukarne i allmänhet och industriidkarne isynnerhet lärt sig inse att tullar endast förorsaka högre pris på det vi behöfva, men kan omöjligt öka priserna å det vi vilja sälja till utlandet. En brochyr under namn »Tullfrågan vid 1878 års riksdag» ådagalägger på det

tydligaste, att prohibitisterna i vårt land äro i grund vederlagde; men ehuru de fria åsigterna i tullfrågan utan tvifvel gagna vårt land, finnes en artikel, som väl torde kunna beläggas med högre tull än som nu existerar, och det är rå och arbetad *tobak*. I våra lagar finnes förbud och böter stadgade för minderåriga som röka; men äfven om dessa stadgar upplifvades och höllos i helgd, så tror jag ändock att missbruket ej skulle lätt förekommas om icke man genom förhöjda tullsatter gjorde varan dyrare. Man skall väl invända, att detta vore grymt mot våra sjömän och arbetare, som en gång vande vid *tobak* skulle känna sig kränkte af varans försvårade tillgång. Men besinnar man å andra sidan, att *tobak* till dagligt bruk är skadligt, så tyckes mig staten vara berättigad att på den lägga en förhöjd skatt till ökandet af inkomsterna. Att högre än nu beskatta endast industrialsterna är detsamma som att beskatta jordbrukarne och öfrige konsumenter, till fabrikanternas fördel.

Skolundervisningen.

Om än denna är någorlunda väl ordnad vid statens läroverk, — hvarvid dock måste anmärkas att berättigade klagomål mot mångläseriet och en alltför långt drifven förslappande själsverksamhet till stort men för kroppsutvecklingen, — och hvilket

erkännes af både lärare och lärjungar, så göres allt för litet för att allmogens barn må inhemta erforderliga kunskaper i svenska språket, dess historia, naturlagarne m. m. Inom hvarje härad erfordras en högre folkskola, der barnen med framstående anlag och tillräcklig förmögenhet kunde fortsätta sina studier, sedan de genomgått den vanliga folkskolan. De fleste af våra redbare och duglige bönder erkänna med en mun, att de känna sig allt för okunnige för att värdigt häfda de platser, som de ofta äro kallade att intaga i våra landskaps- och statsförsamlingar. Till hvarje högre folkskola bör staten årligen anslå 2,000 kronor, om landstinget med en lika stor summa härtill vill biträda och häradet bekosta lämplig lokal.

Till en början torde två eller flere härader kunna förenas om en högre folkskola.

